

N:o 102.

Af Herr J. F. Geijer: Med förslag till förändrad lydelse af §§ 9 och 27 i gällande Bevillningsstadga.

Bestämmelsen i § 9 af Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 8 Januari 1864, angående den af Rikets Ständer under nyssförflutna riksdagen åtagna bevillning, »att för inkomst af kapital eller arbete bevillning påföres bolag, der bolagets rörelse förnämligast drifves, eller, ifall sådan bestämd ort icke förefinnes, der bolaget har sin styrelse» afsåg egentligen blott att fullt betrygga staten om behöflig ansedd inkomst genom bevillning af bolagets vinst på bedrifna rörelsen, och genom tillämpning af 27 §:s stadgande om bolagsstyrelsens åliggande att aflemna »bestyrkt utdrag ur bolagets »sednast afslutade räkenskaper, utvisande beloppet af den, under det år räkenskaperna »omfattade, för bolaget uppkomna vinst,» torde det med visshet få antagas, att afsedda ändamålet vunnits.

Lång tid erfordrades dock icke förr än sig visade huruledes, till följd af det i kommunalförfattningarne föreskrifna sammanhang emellan rösträtt och skattskyldighet inom kommunen samt den allmänna bevillningen till Staten, grunden blifvit uti berörde bestämmelser lagd till mycken orättvisa, »då för bolagets från särskilda kommuner sammanförda inkomster bevillning blott på ett ställe påfördes, så att kommunen derstädes uteslutande fick tillegna sig bolagets hela kommunalbidrag till förfång för de öfriga, hvilka dock måste vidkännas den tunga och de olägenheter, som för dem blefvo en följd af den bolagets rörelse, som inom desamma bedrefs.

Denna erfarenhet ledde ock till den rättelse i ofvanberörda 9 och 27 §§ af Bevillningsstadgan, som genom Kongl. kungörelsen den 5 Oktober 1866 påbjöds, öfverensstämmande med den föreskrift, som ännu är till efterrättelse gällande, otvetydig för bankbolag, och, såsom det vill synas, äfven för andra bolag, då stadgandet innehåller, »att bevillning för deras rörelse skall påföras der den hufvudsakligen, å en »eller flera orter, drifves, eller, ifall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget »har sin styrelse,» samt enär Riksdagen, med anledning af väckta frågor om förtydligande af stadgandet, i den syftning som föranledt detsammans nuvarande lydelse,

till förekommande af den orättvisa, som förutvarande ordalag åstadkommit, förklarar en ytterligare förändring obehöflig, då nuvarande lydelse icke hindrade bevillningsavgiftens påförande inom särskilda kommuner.

Väl har Bevillnings-Utskottet vid sista riksdagen, i anledning af då i ämnet väckta motioner, yttrat, att hvarje kommun, inom hvilken bolag drifver någon mera betydande rörelse, har full rätt att söka göra gällande sina anspråk på kommunalavgifter för den andel af bolagets behållna vinst, som inom densamma erhållits, och derföre afstyrkt äskad förändring uti ifrågavarande stadgande, såsom af behovet föga påkallad, och det kan äfven medgifvas, att rättigheten att söka komma i åtnjutande af den rätt, som Utskottet sålunda vidgått vara hvarje kommuns, icke är kommunerna förmenad; men, att verkligen få åtnjuta den såsom laglig sålunda erkända rättigheten, derom är icke kommunen genom nu befintliga stadgandet försäkrad och förvissad. De skiljaktiga åsigtarna derom kunna bäst inhemtas af Första Kammarens beslut samt Andra Kammarens öfverläggningar, och riktigheten af deras åsigt, som bestridde stadgandets tillräcklighet för betryggande af de särskilda kommunernas rätt, bekräftas af de utslag, hvarigenom Kongl. Kammarätten och Kongl. Maj:t till kraft och verkan undanröjt de åtgärder och beslut, hvarigenom t. ex. bevillning inom särskilda kommuner blifvit påförd Sjöändan—Christinehamns- och Gefle—Dala-jernvägsbolag annorstädes, än der bolagets styrelse befunnits, efter som inkomsten blifvit npphemtad inom andra kommuner.

Det är sålunda *lika obestriddigt*, att lagstiftande makten i vårt land erkänt orättvisan deraf, att bevillningen för en i flera kommuner drifven rörelse blott varder inom en af dem, eller en helt annan, påförd för hela rörelsens afkomst, samt att till undanröjdande och förekommande af denna orättvisa förändrade bestämmelser i Bevillningsförordningen blifvit vidtagna, som det är *ostriddigt* att den lagskipande makten finner dessa bestämmelser icke kunna gifvas den tillämpning, som erfordras för vinnande af det dermed, enligt hvad förberördt är, åsyftade mål, samt att, i följd deraf, förändrade stadganden, som dertill kunna verksammare bidraga, böra af lagstiftande makten meddelas. Sista Riksdagens Bevillnings-Utskott har väl icke heller bestridit sådant, men deremot invändt, att en dylik åtgärd icke kunde vara föremål för Utskottets verksamhet, då, enligt dess flesta ledamöters åsigt, förändringen endast i kommunalförfattningarne skäligen kunde ega rum och icke i Bevillningsstadgan, den der vore lämplig och ändamålsenlig för vinnande af den för statens behof afsedda bevillningsinkomst. Förhandlingarne under flera riksdagar den sednaste tiden ådagalägga dock alltför otvetydigt att, med afseende å det sammanhang, som numera förefinnes emellan kommunallagarne och grundlagarne, det icke med något hopp om framgång kan, för afhjelpande af den brist i författningsbestämmelserna, som, på sätt ofvanberördt är, förefinnes och blifvit erkänd, försökas att beträda den väg, som Bevill-

nings-Utskottet anvisat, och då möjlighet förefunnits att, i fråga om beskattning af bankbolag, hvars rörelse ostridigt är (att begagna ett i riksdagsprotokollen förekommande, i förevarande fråga begagnadt, uttryck) fullt ut lika mycket »sammanväfd», som ett jernvägs- och flera andra bolags verksamhet, uti Bevillningsstadgan intaga ändamålsenlig bestämmelse; så anser jag att tillämpning deraf äfven på andra likartade bolag måste vara lika möjlig, tillbörlig och tillfyllestgörande, under iakttagande likväl deraf, att bolagens räkenskaper så föras, och utdragen deraf, som enligt 27 § af Bevillningsstadgan skola af bolagsstyrelsen lemnas, varda så uppställda, att verkliga förhållandet med vinsten inom hvarje kommun kan fullständigt inhämtas, utredas och bedömas.

På grund af hvad sålunda är vordet anfördt, föranlåtes jag vördsamt hemställa:

att Riksdagen måtte besluta och antaga följande förändrade lydelse af §§ 9 och 27 uti Bevillningsstadgan.

§ 9.

Bevilling för inkomst af kapital eller arbete påföres bank-, jernvägs-, kanal- och andra dermed jemförliga bolag, der bolagets rörelse drifves, vare sig vid hufvud-, afdelnings-, kommissions- och andra kontor eller större och mindre stationer.

Annat bolag, der bolaget, å en eller flera orter, drifver en mera betydande rörelse, eller, i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse.

Fabriksidkare etc. (lika som förut).

§ 27.

Direktionen etc. (likasom hitintills); och bör sådant utdrag, beträffande bank-, jernvägs-, kanal- och andra dermed jemförliga bolag, utvisa denna vinst, fördelad på bolagets särskilda kontor eller stationer, och, derest inkomst härflyter från afgifter, som efter taxa eller andra bestämmelser få vid de olika stationerna uppbäras, äfven om de annorstädes varda erlagda, särskildt upptaga bruttoinkomsten i det hela och vid hvarje station; bolagets kostnader vid hvardera stationen; och för densamma belöpande andel i de bolagets kostnader, som ej särskildt böra drabba någondera af dess stationer (denna andel beräknas efter bruttoinkomsten vid hvardera af dem), så att den sålunda synbar

blifvande behållningen på bruttoinkomsten vid stationen utgör den vinst derstädes, för hvilken bevillning bör påföras i den kommun, der samma station är belägen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1871.

Joh. Fr. Geijer.

N:o 103.

Af Herr J. F. Geijer: *Om låneunderstöd till det bolag, som kommer att bildas för anläggning af en jernväg från Falun till Grebbestads och Krosskärrs hamnar på vestra kusten.*

Den Svenska jernstillverkningen har länge fört ett tynande lif, ej så att icke tillverkningskvantiteten ökats, ehuru i ringa mån i jemförelse med andra länders utveckling under samma tid, men så att den lemnat ringa afkomst åt sina idkare.

Förnämsta orsaken till detta betryck har varit de utomordentliga framsteg jernindustrien gjort inom andra länder, isynnerhet England, hvilka genom de naturliga resurser de ega kunnat utbringa i marknaden ojemförligt större kvantiteter af varan, hvilken de sträfvat och lyckats att alltjemnt förbättra. Dock eger äfven vårt land i våra trädkol, våra rena bergmalmer och våra vattenfall sådana resurser af annan art att vi äro fullt berättigade att hoppas med dem kunna uthärda konkurrensen, om vi förstå att tillvarataga dessa fördelar, som naturen skänkt oss.

I saknad af billiga kommunikationer mellan våra gruffält, skogar och platser, der naturlig drifkraft finnes, har man dock hittills endast kunnat draga högst ringa fördel af dessa naturförmåner och till följd deraf har icke heller vår jernhandtering kunnat svinga sig upp till en fabriksindustri, utan bedrifves fortfarande mera såsom en husslöjd och kan såsom sådan ej uppträda i täflan med utlandets såsom fabriksindustri högt utvecklade tillverkning. Vår jernstillverkning drabbas följaktligen äfven